

İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.

ÇEK TAKASI, TAKAS, MUTABAKAT VE RİSK YÖNETİMİ SİSTEM KURALLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Sistem Kurallarının amacı, hesaptan ödenmek üzere takas odaları aracılığıyla katılımcılar tarafından muhatap katılımcılara fiziken ibraz edilmeksizin elektronik ortamda bilgileri gönderilmek suretiyle ibraz edilen çeklere ilişkin olarak yapılan işlemlerde yeknesaklığın sağlanmasına ve bu işlemlerin sağlıklı bir biçimde yürütülerek sonuçlandırılmasına ilişkin müşterek usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Sistem Kuralları, sisteme katılım, takas, mutabakat ve risk yönetimi işlemlerine ilişkin Takasbank ve katılımcıların uyacakları esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Sistem Kuralları; Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğe dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 - (1) Sistem Kurallarında geçen;

- a) **Değerlenmiş garanti mekanizması katkı payı:** Toplam yatırılmış garanti mekanizması katkı payının, ilgili değerlendirme katsayıları uygulaması sonucu hesaplanan tutarını,
- b) **DİBS:** Devlet İç Borçlanma Senetleri’ni,
- c) **EFT:** Elektronik Fon Transfer Sistemi’ni,
- ç) **Garanti mekanizması:** Sistemdeki mutabakat işlemlerinin bir veya birden fazla katılımcının yükümlülüklerini sistem kuralları çerçevesinde yerine getirememesi durumunda kullanılmak üzere oluşturulmuş sisteme özgü garanti mekanizmasını,
- d) **Garanti mekanizması katkı payı:** Sistemde bir temerrüdün vukuu bulması halinde söz konusu temerrüdün çözülebilmesi amacıyla Sistem Kuralları’nın 25 inci maddesi çerçevesinde Takasbank tarafından hesaplanan ve katılımcılar tarafından yatırılan tutarı,
- e) **Garanti mekanizması katkı payı hesapları:** Takasbank nezdinde katılımcılar adına açılan ve katılımcıların bulundurmaları gereken garanti mekanizması katkı payının izlendiği hesapları,
- f) **Genel Müdür:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürü’nü,

- g) Görüntü paketi:** Takas paketinin önceden gönderilmiş olması kaydıyla, Takasbank tarafından duyurulan, “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen kriterlerde takas odasına ibraz edilen çek görüntülerini içeren dosyayı,
- ğ) Görüntü dağıtım paketi:** Görüntü paketinde yer alan görüntülerden takas dağıtım paketiyle birlikte alınmak üzere muhatap katılımcıların her biri için hazırlanan çek görüntülerinin ön yüzlerini içeren dosyayı,
- h) İade paketi:** Takas dağıtım paketinde yer alan çeklerden ödenmesinde engel bulunanlar için muhatap katılımcı tarafından duyurulan, “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen kurallara uygun olarak hazırlanan, iade kodlarını içeren, provizyon sonuç bilgilerini gösterir dosyayı,
- ı) İade dağıtım paketi:** Muhatap katılımcılarca gönderilen iade paketlerinden takas paketi gönderen katılımcıya gönderilmek üzere “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen kurallara uygun olarak hazırlanan provizyon sonuç bilgilerini içeren dosyayı,
- i) Katılımcı:** TCMB ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi bankaları,
- j) Mutabakat dosyası:** Tamamlanmış son takas gününe ait günlük net borç/alacak tutarlarını içeren dosyayı,
- k) Muhatap katılımcı:** Çekin keşide edildiği hesabın bulunduğu katılımcıyı,
- l) Mutabakat:** Netleştirme sonucunda ortaya çıkan yükümlülüklerin, Takasbank tarafından belirlenen süre ve şartlarda, yerine getirilmesi suretiyle taraflar arasında nakit transferini sağlayan süreçlerin tamamını,
- m) Mutabakat hesabı:** Takasbank nezdinde, katılımcılar arasındaki işlemlerin mutabakatını sağlamak amacıyla kullanılan hesabı,
- n) Netleştirme:** Bir katılımcının gönderdiği ve aldığı çek bilgilerinden kaynaklanan alacak ve borçlarının, karşılıklı mahsup edilerek tek bir alacak veya borca dönüştürülmesini,
- o) Özel statülü katılımcı:** Takasbank tarafından sisteme dahil diğer katılımcılardan farklı kurallara tabi tutulan katılımcıyı,
- ö) Provizyon İşlemi:** Katılımcı tarafından takasa verilen çekin muhatap katılımcı tarafından çekin ödemeye uygun olup olmadığının “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda yer alan iade kodları kapsamında kontrolünü,
- p) Sistem:** Takasbank tarafından Yönetmeliğin 5 inci maddesi kapsamında çeklerin banka şubeleri arasında hesaben ödenmesini sağlamak amacıyla kurulan ve takas ve mutabakat işlemlerinin yapılmasına aracılık eden, elektronik ortamda işletilen Takasbank Çek Takas Sistemini,
- r) Sistem kuralları:** Genel Müdür tarafından onaylanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarını,
- s) Takas:** Katılımcılara ibraz edilen muhatap katılımcılara ait çeklere ilişkin bilgilerin elektronik ortamda takas odasına iletilmesi, provizyon alınmasına aracılık edilmesi ve netleştirme işlemlerini,

- ş) **Takas odası:** Takas Faaliyetlerinin yürütüldüğü Takasbank Çek Takas Sistemi ortamını,
- t) **Takasbank:** Reşitpaşa Mahallesi, Borsa İstanbul Caddesi, No:4 Reşitpaşa, Sarıyer, 34467 İstanbul/Türkiye adresinde faaliyetini sürdüren İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi’ni,
- u) **Takas işlemleri cetveli:** Takas odasında işlem gören ve iade edilen çekleri katılımcı bazında adet ve tutarları ile toplam alacak, borç tutarlarını ve katılımcının o günkü takas işlemi sonucunda toplam alacak ve borç tutarları ile nihai bakiyesini gösteren listeyi,
- ü) **Takas paketi:** Muhatap katılımcılara ibraz edilmek üzere “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen kurallara uygun olarak katılımcılar tarafından hazırlanan ve katılımcı şubelerine ibraz edilen çek bilgilerini içeren dosyayı,
- v) **Takas dağıtım paketi:** Takas paketinde yer alan çek bilgilerinden muhatap katılımcıların her biri için “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen kurallara uygun olarak Sistem tarafından otomatik olarak hazırlanan, provizyon işlemlerine esas çek bilgilerini içeren dosyayı,
- y) **TCMB:** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi’ni,
- z) **Teyit Raporu:** Her takas ve iade paketi için hazırlanan işlemin başarılı bir şekilde ya da hatalı bir şekilde bittiğine ilişkin mesaj ile takas tarihi ve işlem saati, işlem başarılı ise katılımcılara bilgileri gönderilen çeklere ilişkin katılımcı bazında katılımcı adı/kodu, çek adet ve tutar toplamını gösteren listeleri,
- aa) **Transfer Emri:** Belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatını,
- bb) **Yönetim Kurulu:** Takasbank Yönetim Kurulu’nu,
- cc) **Yönetmelik:** Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliği’ni ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Katılıma İlişkin Esaslar

Sisteme katılım

MADDE 5 – (1) 5411 sayılı Kanuna tabi ve bünyesinde çekle işleyen hesapları bulunan bankalar katılımcı sıfatıyla Sistem katılımcısı olurlar.

(2) 5411 sayılı Kanuna tabi olup, bünyesinde çekle işleyen hesap bulunmayan bankalar da katılım başvurusu yapabilir.

(3) Katılım için, bu Sistem Kurallarının 6 ıncı maddesinde belirlenen şartların sağlanması gerekir.

(4) TCMB, Sistemin özel statülü katılımcısıdır. TCMB’nin Sisteme katılımı için herhangi bir başvuru ve değerlendirmeye gerek bulunmamaktadır.

Katılım şartları

MADDE 6 – (1) Katılımcı olabilmek için aşağıdaki şartların sağlanmış olması gerekir.

- a) 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması,
- b) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen sistem sözleşmesinin, Takasbank Web sitesinde yayımlanan “Faks Cihazı ve e-Posta ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’ye Gönderilecek Çek Takas Sistemi Katılımcı Talimatları ile ilgili Uygulama Sözleşmesi”, “Nakit, Kıymet, Teminat ve Şartlı Virman ve Elektronik Fon Transferi (EFT) Talimatı Taahhütnamesi”nin ve bu sözleşme ve taahhütnamelere ait sözleşme öncesi bilgi formlarının imzalanarak ibraz edilmiş olması,
- c) Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla teknik alt yapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması,

Katılım başvurusu ve kabulü

MADDE 7– (1) Katılım başvurusu için, içeriği Takasbank tarafından belirlenen katılım başvuru formu ile birlikte aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerin Takasbank’a gönderilmesi gerekmektedir:

- a) Bu Sistem Kuralları’nın 6 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan şartların yerine getirildiğini tevsik edici bilgi ve belgeler,
 - b) Ana sözleşme örneği,
 - c) Noter tasdikli imza sirküleri,
 - ç) Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yer alan kuruluş ilanı,
 - d) Katılımcıyı en geniş şekilde temsil ve ilzama yetkili kişilerce imzalanmış sistem sözleşmesi, Sistem Kurallarının 6 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen faks sözleşmesi, taahhütname ve bu sözleşme ve taahhütnamelere ait sözleşme öncesi bilgi formları
- (2) Katılım başvurusunda eksik bilgi ve belge olması halinde, eksiklikler Takasbank tarafından belirlenecek makul bir sürede tamamlanır.
- (3) Katılım başvurularının Takasbank tarafından değerlendirmeye alınması için, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan bilgi ve belgelerin tamamlanmış olması gerekir. Takasbank yapılan başvuruları 1 ay içerisinde bu Sistem Kuralları’nın 6 ncı maddesinde aranan şartların yerine getirilip getirilmediği açısından değerlendirir. Başvuruya ilişkin Takasbank tarafından belirlenen katılım tarihi ilgiliye yazılı olarak bildirilir.
- (4) Katılım tarihi belirlenen katılımcının sistemde işlem yapabilmesi için, Yönetmeliğin 13 üncü maddesi beşinci fıkrası kapsamında Dördüncü Bölümde belirlenen garanti mekanizması katkı payı yönetimine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmesi gerekir. Aksi takdirde katılım tarihi ileri bir tarihe ertelenir.

Katılımcının faaliyete başlaması

MADDE 8 – (1) Katılım başvurusu kabul edilen katılımcının Takasbank nezdinde faaliyetlerine başlayabilmesi için katılım başvurusunun uygun görüldüğünün tebliğinden itibaren en geç 1 ay içerisinde Sisteme katılım teminatını yatırması gerekmektedir.

(2) Katılımcı bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen yükümlölüklerin yerine getirildiğı tarihten itibaren işlem yapmaya hak kazanır.

Katılımcı yükümlölükleri ve temsili

MADDE 9 – (1) Sistem katılımcıları genel olarak, belirlenen süre ve usuller çerçevesinde, Sistem üzerinde gerekli takas faaliyetinin yürütölmesi, netleştirme sonucu ortaya çıkan yükümlölüklerin yerine getirilmesi ve bu işlemlere ilişkin garanti mekanizması katkı payı yükümlölüklerinin ifası ile ilgili işlemlerin tümünden sorumludur.

(2) Katılımcılar, ilgili mevzuatta yer alan ilke ve kurallar ile takas faaliyetlerine ilişkin olarak aşağıda sayılan hususlara uymak zorundadır;

- a) Günlük işlemleri yapabilme niteliğine haiz yeterli sayıda çalışan tahsis etmek,
- b) Sisteme bilgi aktarımı amacıyla kullanılacak tüm donanım ve iletişim hatlarını Takasbank tarafından belirlenen şartlarda temin etmek, bu sistemlere ilişkin bakım ve destek hizmetlerini aksatmamak, gerektiğinde kullanılmak üzere yedek donanım sağlamak,
- c) Takasbank tarafından sistemin kesintisiz ve güvenli işletiminde sürekliliğı sağlamak üzere yapılacak sistem değışikliklerine belirlenen sürelerde uyum sağlamak,
- ç) Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemler ile ilgili olarak Takasbank tarafından belirlenen güvenlik politikalarına uymak,
- d) Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemler ile ilgili olarak, her türlü işlem ve teknik donanıma ilişkin Takasbank tarafından istenen bilgi ve belgeleri vermek ve düzeltilmesi istenilen tüm değışiklikleri yerine getirmek,
- e) Çekler üzerindeki işlem ve kontrollerde, çek bilgilerinin ve görüntülerinin gönderilmesinde bu Sistem Kuralları'nda belirtilen tüm kuralların uygulanmasında azami dikkat ve özeni göstermek,
- f) Kendi hatları aracılığıyla gönderilecek yanlış çek bilgisinden doğacak tüm zarar ve ziyanları karşılamak,
- g) Provizyon işlemlerini, takas işlemlerinin yapılmasına engel teşkil eden ve Yönetmeliğın 15 inci, bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirtilen haller dışında, aynı gün sonuçlandırmak üzere her türlü tedbiri almak,
- ğ) Takasbank tarafından hazırlanmış yazılım programlarının kopyasının çıkarılmaması, değıştirilmemesi, satılmaması ve üçüncü kişilere açıklanmaması için gerekli önlemleri almak,
- h) Kendi sistemleri sebebiyle, sistemin olağan işletimini aksatacak/aksatan, kesintiye sebep olabilecek/olan veya sistemin kapanışını engelleyebilecek/engelleyen hususları derhal Takasbank'a bildirmek,

- ı) Kendi şubelerine hamilleri tarafından ibraz edilen çekleri muhatap katılımcılara vekâleten kabul etmek ve bu çeklere ilişkin bilgileri elektronik ortamda muhatap katılımcıya intikal ettirmek üzere takas odasına iletmek,
- i) Hesapta yeterli karşılığı bulunmadığı için ödenemeyen çekler için çekin basılmasına esas kanun hükmüne uygun tespit işlemini ve ödemeyi engelleyen diğer kısıtlamaları bulunan çeklerin arkalarına gerekli açıklamayı muhatap katılımcı adına yapmak,
- j) Provizyon alınamaması nedeniyle, karşılığı olan çekler gibi işlem gören çekler hakkında, Yönetmelik ve Sistem Kurallarında öngörülen yükümlülüklerle uymak,
- k) Takas işlemlerinin aksamasına veya durmasına neden olacak olağanüstü durumlarda, takas işlemlerinin sürekliliğinin sağlanmasına ilişkin Yönetmeliğin 14 üncü maddesi kapsamında Takasbank tarafından bu Sistem Kurallarının 43 üncü maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde işlem yapmak,
- l) Günlük mutabakat yükümlülüklerini karşılamaya yetecek miktarda karşılık bulundurmak ve bu yükümlülükleri zamanında kapatmak için her türlü tedbiri almak,
- m) Bu Sistem Kuralları kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz yerine getirmek,
- n) Yönetmeliğin 13 üncü maddesi ve bu Sistem Kurallarının 25 inci maddesi uyarınca Takasbank tarafından hesaplanan garanti mekanizması katkı payı için talep edilecek tutarı, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevdi etmek ve
Takasbank tarafından yapılacak garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısını belirlenen süre içinde yerine getirmek,
- o) Yönetmeliğin 11 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki hükümlerin uygulanmasına sebep olacak durumları yazılı olarak derhal Takasbank'a bildirmek
- ö) Takasbank uygulamasını kullanabilmek için Takasbank tarafından onay alınarak kapasitesi yeterli hızda internet erişimine ve konfigürasyonu yeterli seviyedeki teknolojik donanıma (bilgisayar v.b.) sahip olmak,
- p) Sisteme Katılım ve Takasbank nezdinde yapılan işlemler kapsamında kendilerinden talep edilen aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek.

(3) Katılımcının Sistemde yapacağı;

- a) Garanti mekanizması ve mutabakat işlemleri için; Takasbank ile olan ilişkileri Takasbank sistemi üzerinde katılımcı adına işlem yapmak üzere yetkilendirilen personel vasıtası ile yürütülür. Takasbank sisteminde, katılımcı adına işlem yapacak olan personele sisteme bağlanmak üzere kullanıcı kodu ve şifre Takasbank tarafından tahsis edilir.
- b) Takas işlemleri için; Takasbank ile olan ilişkileri Sistem web uygulaması üzerinde katılımcı adına işlem yapmak üzere yetkilendirilen personel vasıtası ile yürütülür. Katılımcı için yetkilendirilmiş yönetici yetkilerine sahip personele sisteme bağlanmak üzere kullanıcı tanımı ve şifre Takasbank tarafından tahsis edilir. Yönetici rolündeki kullanıcı Sistem web uygulamasında katılımcı adına işlem yapacak

olan personel için sisteme bağlanmak üzere kullanıcı tanımı gerçekleştirir ve sistem tarafından şifre üretilerek ilk kullanımda değiştirilmek üzere personele eposta ile iletilir.

- c) Tahsis edilen kullanıcı kodu ve şifre kullanılarak Takasbank sisteminde yapılan işlemler ile, şifrenin yetkisiz kişilerce kullanımından doğan sorumluluk katılımcıya aittir.

Katılımcı faaliyetlerinin sona ermesi, Sistemden çıkarma ve Takasbank'ın yetkileri

MADDE10 – (1) Takasbank, katılımcının bu Sistem Kuralları ile belirlenmiş olan Takasbank nezdindeki işlemlerin gerçekleşmesi için teknik altyapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanmasına ilişkin gerekli tedbirlerin alınması şartına uygun davranmaması halinde, 3 ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmesini istemeye yetkilidir.

- (2) Sisteme katılım şartlarının kaybedilmiş olması veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda Takasbank, herhangi bir süre vermeksizin katılımcının sistemdeki faaliyetlerini sürekli veya geçici olarak durdurmaya yetkilidir.
- (3) Takasbank Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan hallerde katılımcılar hakkında, katılımcıların çeklerini uygun göreceği bir süre için kısmen veya tamamen takas odasına kabul etmeme kararı da dahil olmak üzere gerekli kararları almaya yetkilidir.
- (4) Yetkili otorite tarafından ödeme ve tahsilat işlemleri sınırlandırılan katılımcı, kararı alan otoritenin görüşleri doğrultusunda Takasbank tarafından sistemden çıkarılır ve TCMB'ye bildirilir.
- (5) Faaliyet izni iptal edilen, devri yapılan, bölünme veya birleşme yoluyla tüzel kişiliği sona eren ya da tasfiye edilen katılımcıların sisteme katılımları kendiliğinden sona erer.
- (6) Takasbank nezdinde yapılacak takas ve mutabakat işlemleri, mevzuat çerçevesinde görevli veya devir yapılan, birleşme ya da bölünme yoluyla tüzel kişiliği devam eden katılımcılar aracılığıyla yürütülür.
- (7) Faaliyetleri durdurulan veya sistemden çıkarılan katılımcının bu Sistem Kuralları kapsamındaki işlemlerinden kaynaklanan tüm yükümlülükleri devam eder.
- (8) Takasbank, faaliyetleri durdurulan veya sistemden çıkarılan katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin tamamlanması amacıyla aşağıdaki tedbirler dahil gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkilidir.
- a) Katılımcının doğrudan Takasbank nezdindeki hesapları üzerinde işlem yapmasını engellemek,
- b) Katılımcının garanti mekanizması katkı payına başvurmak,

Sistemden ayrılma

MADDE 11 – (1) Sistemden ayrılmak isteyen katılımcı, bu durumu Takasbank'a yazılı olarak bildirir. İlgili katılımcının bu Sistem Kuralları kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi şartıyla sistemden ayrılma işlemi gerçekleştirilir. Kendi talebi ile katılımı sona erdirilen kuruluşun yeniden katılımcı olmak istemesi halinde 6 ncı maddede yer alan koşulları sağlaması gerekmektedir.

Katılım teminatının iadesi

MADDE 12 – (1) Sistem katılımı sona eren katılımcıya ait katılım teminatı, katılımcının yazılı talimatının Takasbank’a iletmesini müteakip, katılımcının Takasbank’a olan tüm yükümlülükleri, Takasbank tarafından re’sen katılım teminatına başvurularak tahsil edildikten sonra iade edilir. Ödeme aynen olabileceği gibi mislen de yapılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar

Genel esaslar

- MADDE 13** (1) Katılımcılar internet üzerinden Takasbank sistemine erişerek işlemlerini gerçekleştirirler.
- (2) Sistemde, muhatap katılımcılara fiziken ibraz edilmeyen ve TCMB tarafından yayımlanan tebliğlere göre bastırılan çek kodlama standartlarına uygun şekilde manyetik kodlaması yapılmış çekler işlem görür.
- (3) Takasbank, çeki ödeyen merci olmayıp takas işlemlerinin herhangi bir aşamasında gönderilen bilgilerin teknik gereklilikler dışındaki içerikleri hakkında taraf olamaz.
- (4) Hamili tarafından tahsil edilmek amacıyla katılımcı şubelerine getirilen diğer katılımcılara ait çeklere ilişkin bilgiler takas odası aracılığıyla bu Sistem Kurallarının 14 üncü maddesinde belirtilen usul ve esaslara göre elektronik ortamda muhatap katılımcılara ibraz edilir.
- (5) Çek bilgilerinin zamanında muhatap katılımcıya ibrazından çekin ibraz edildiği katılımcı sorumludur.
- (6) Takas odası aracılığı ile ibraz edilen çekler muhatap katılımcıdan provizyon alınarak işlem görür.
- (7) Yönetmeliğin 15 inci maddesi ile bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirtilen haller dışında provizyon işlemleri aynı gün sonuçlandırılır.
- (8) Takas odası aracılığıyla ibraz edilen çeklerin provizyon işlemlerinin tamamlanamaması halinde bu çekler, karşılığı olan diğer çekler gibi işlem görür.
- (9) Provizyon işlemlerinin tamamlanamaması nedeniyle karşılığı olan çekler gibi işlem gören çeklerin, daha sonra herhangi bir nedenle ödenmeyeceklerinin tespit edilmesi halinde, muhatap katılımcı tarafından derhal ilgili katılımcıya yazılı olarak bilgi verilir ve bildirim tarihinden itibaren en geç 3 iş günü içinde iade işlemleri yapılır.
- (10) Provizyon işlemleri Yönetmelik ve Sistem Kurallarında belirtilen esaslara göre yürütülür.
- (11) Bir katılımcının diğer bir katılımcı lehine düzenlediği çekler takas odasına ibraz edilemez.
- (12) Katılımcıların mutabakata konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri Takasbank tarafından belirlenen hesaplar üzerinden hesaben sonuçlandırılır.
- (13) Takas ve mutabakat yükümlülüklerinin süresi içerisinde tamamlanmasından katılımcılar sorumlu olup Takasbank’ın herhangi bir garantisi bulunmaz.

Takas işlemleri

MADDE 14- (1) Katılımcı şubelerine çek hamilleri tarafından fiziken ibraz edilen çekler, şekil şartları, ciro silsilesi, ibraz süresi, çekte tahrifat olup olmadığı, imza dışında sahtelik, çek hamilinin yetkisi v.s. açısından kontrol edildikten sonra, elektronik ortamda muhatap katılımcıya ibraz edilmek üzere takas paketlerine dahil edilerek bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirlenen süre içerisinde takas odasına gönderilir.

- (2) Katılımcılar 20 nci maddede takas paketi gönderimi için belirtilen son süreye kadar takas paketi gönderebilirler.
- (3) Katılımcılar tarafından takas odasına gönderilen her takas paketi için teyit raporu alınır.
- (4) İşlemin hatalı sonuçlandığına ilişkin teyit raporu alındığında, hatalı bilgiler, raporda yer alan hata mesajları doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra paket gönderilmesi için belirlenen süre içinde yeniden gönderilir.
- (5) Takasbank tarafından “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu” nda duyurulan formatta iletilmeyen çekler, takas dağıtım paketine giremez.
- (6) Takasbank görüntü paketlerinin içeriğinden sorumlu değildir. Ancak takas paketleri ile görüntü paketleri arasında katılımcılar tarafından tespit edilen tutarsızlıkların “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu” çerçevesinde Sistem üzerinde düzeltilmesine izin verilir.
- (7) Görüntü paketi ile transfer edilecek görüntülerin, Takasbank tarafından “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen ve duyurulan asgari oranda Sisteme aktarılması zorunludur.
- (8) Kendisinden kaynaklanan herhangi bir olağanüstü durum nedeniyle elektronik ortamda bilgi gönderemeyen katılımcı, önceden Takasbank’a bilgi verilmesi kaydıyla takas paketlerini belirlenen süre içinde (bu süre 20 nci maddede belirlenen takas paketlerinin gönderilme süresini aşamaz) taşınabilir bellek ile takas odasına iletebilir veya aynı şekilde takas dağıtım paketini alabilir.
- (9) Takas tarihi geçmiş kayıtlar takas odasına iletilmez.
- (10) Takas paketleri takas odasına Takasbank tarafından sağlanacak uygulamalar kullanılarak aktarılabilir. Uygulamalar Takasbank tarafından değiştirilebilir ve uygulamalardan biri zorunlu tutulabilir.
- (11) Takas paketlerinin içeriğinden Takasbank sorumlu tutulamaz.
- (12) Takas paketlerinin bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirlenen süreler içerisinde gönderiminden katılımcı sorumludur.
- (13) Katılımcılardan gelen takas paketi iptal talepleri, yetkili kişilerce imzalanmış yazılı talimat verilmek sureti ile bu Sistem Kuralları’nın 20 nci maddesinde belirtilen dağıtım saatine kadar Takasbank tarafından yerine getirilebilir.
- (14) Çeke ilişkin bilgi ve belgelerin kurallara uygun olduğu durumlarda katılımcılar transfer emrini red edemez.

Muhatap katılımcılara bilgilerin gönderilmesi

MADDE 15- (1) Katılımcıların 20 nci maddede belirtilen son süreye kadar gönderdikleri takas paketleri ile görüntü paketleri takas odası tarafından muhatap katılımcı bazında birleştirilerek takas dağıtım ve görüntü dağıtım paketleri oluşturulur.

- (2) Hazır hale getirilen takas dağıtım paketleri ve görüntü dağıtım paketleri katılımcılar tarafından 20 nci madde de belirlenen saatten itibaren Sistem aracılığıyla alınır.
- (3) Takas dağıtım paketlerinin gün içinde Sistemden alınmasından katılımcı sorumludur.
- (4) Bu Sistem Kurallarının 14 üncü maddesinin yedinci fıkrası kapsamında Takasbank tarafından belirlenen ve duyurulan asgari oranın altında görüntü transfer eden katılımcının Sistemden görüntü alımı kısıtlanabilir veya engellenebilir.

Provizyon ve iade İşlemleri

MADDE 16- (1) Katılımcılar, takas dağıtım paketi ile iletilen bilgileri, ilgili takas gününde bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirlenen süreler içerisinde incelemek ve provizyon işlemlerini sonuçlandırmak zorundadırlar.

- (2) Provizyon alınamaması nedeniyle iade yapılamaz ve bu çekler karşılığı olan çekler gibi işlem görerek netleştirmeye tabi tutulur, tutarları ilgili katılımcıların karşılıklarına borç veya alacak olarak kaydedilir.
- (3) İade paketleri için takas paketi gönderilirken yapılan tüm işlem aşamaları gerçekleştirilir, gerekli mutabakatlar sağlanır ve 20 nci maddede belirlenen saate kadar çek bilgisi “Çek Takas Sistemi Kullanım Kuralları Kılavuzu”nda belirlenen iade kodları kullanılarak iade edilir.
- (4) Süresi içinde provizyon alınamaması nedeniyle ilgili katılımcıların hesaplarına kaydedilen çeklerin daha sonra karşılıksız olduğu veya herhangi bir nedenle ödenmeyeceğinin tespit edilmesi halinde muhatap katılımcı tarafından ilgili takas gününde bu Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde iade paketlerinin gönderilmesi için belirlenen saate kadar (<17:45) çekin ibraz edildiği katılımcıya yazılı olarak (katılımcı kodu, şube kodu, hesap no, çek no, çek tutarı ve çeki tahsile veren şube adı belirtilerek) bilgi verilir.
- (5) İade paketlerinin gönderilmesine ilişkin belirlenen süre katılımcıların talebi doğrultusunda Takasbank tarafından geçerli sebeplerin varlığına kanaat getirilmesi halinde geçici olarak değiştirilebilir.
- (6) Takasbank, ek süre talebine ilişkin her türlü bilgi ve/veya belgeyi isteyebilir.
- (7) Takasbank geçerli bir sebebi olmaksızın iade paketlerini zamanında göndermeyerek takas işlemlerini olumsuz şekilde etkileyen katılımcılar hakkında Yönetmeliğin 17 nci maddesi kapsamında disiplin hükümlerini uygulayabilir.
- (8) Takas dağıtım paketlerinde yer alan bilgilere göre doğru iade kodlarının kullanılmasından muhatap katılımcı sorumludur.
- (9) Kendisinden kaynaklanan herhangi bir olağanüstü durum nedeniyle elektronik ortamda bilgi alamayan katılımcı, önceden Takasbank’a bilgi verilmesi kaydıyla iade paketlerini belirlenen süre içinde (bu süre,

iade paketlerinin gönderilme süresini aşamaz) taşınabilir bellek ile takas odasına iletebilir veya iade dağıtım paketini alabilir.

(10) Herhangi bir nedenle iade edilen çeklerle ilgili olarak, muhatap katılımcı tarafından çekin ibraz edildiği katılımcıya herhangi bir ödeme yapılmaz.

(11) İade dağıtım paketlerinin gün içinde Sistemden alınmasından katılımcı sorumludur.

Netleştirme işlemleri

MADDE 17- (1) Takas odasınca, takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgilerin mutabakatı sağlanarak netleştirme işlemi gerçekleştirilir.

(2) Takas odasınca netleştirme işleminin bittiği an duyurulur ve ilgili takas gününe ait net borç veya alacak kalanlarını gösterir takas işlemleri cetveli katılımcılarca Sistem aracılığı ile alınır.

(3) Bir takas gününde iade paketi gönderilebilmesi için, 20 nci maddede belirlenen son gönderim saatinden önce takas işlemleri cetveli alınamaz.

Mutabakat hesapları

MADDE 18 - (1) Mutabakat işlemleri Sistem üzerinden gerçekleştirilir.

(2) Katılımcıların mutabakata konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri, Takasbank tarafından belirlenen hesaplar üzerinden hesaben sonuçlandırılır.

(3) Mutabakat işlemleri için Takasbank nezdinde katılımcı adına “CEKTK – Çek Takas Hesabı” açılır.

Mutabakat işlemleri

MADDE 19- (1) Takas işlemleri cetveline göre oluşan katılımcılara ait genel borç ve alacak kalanları kesin olup 20 nci maddede belirlenen son saate kadar tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi zorunludur.

(2) Net nakit yükümlülükler, Takasbank nezdinde katılımcı bazında açılan mutabakat hesabına

EFT ile doğrudan aktarım ya da Takasbank nakit hesapları arasında virman yapılarak yerine getirilir.

(3) Nakit alacakları, katılımcıların Takasbank nezdindeki 11 no’lu “Üye Serbest Hesabı”na alacak kaydedilir.

(4) Nakit alacaklar, katılımcıların kendilerine verilecek ekran aracılığı ile tercihlerine göre;

- a) TCMB nezdindeki serbest nakit hesaplarına EFT ile aktarılabilir,
- b) Takasbank nezdindeki 11 no’lu serbest cari hesaplarında kalabilir,
- c) Tanımlayacakları aracı banka hesabına gönderilebilir.

(5) Mutabakat alacaklarının EFT ile gönderilmesinde, Takasbank tarafından belirlenen parametrik bir minimum tutar dikkate alınabilir.

(6) Mutabakat alacaklarının dağıtılması için, tüm katılımcılar tarafından toplam net borç kapatma yükümlülüklerin yerine getirilmesi beklenir.

(7) Mutabakat hesabından kısmi olarak borç kapatma yapılması mümkündür.

- (8) Belirlenen son saatten önce tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, alacaklar mutabakat son saati beklenmeden dağıtılır.
- (9) Mutabakat son saati öncesinde yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması durumunda kısmi alacak dağıtımı yapılmaz, mutabakat son saati beklenir.
- (10) Mutabakat son saati sonunda yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması halinde, eksik tutar oransal olarak tüm katılımcılara paylaştırılarak alacak dağıtımı yapılır.
- (11) Eksik yükümlülük, temerrüde konu katılımcı veya söz konusu katılımcının garanti mekanizması katkı payından tamamlandığında, alacak tutarı aynı şekilde oransal olarak tüm katılımcılara gönderilir.
- (12) Mutabakat tarihinde gün sonu itibari ile yerine getirilmeyen yükümlülük olması halinde, mutabakat temerrütlü olarak sonlandırılır.
- (13) Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

Takas, mutabakat tarihi ve süresi

MADDE 20- (1) Takas ve mutabakat işlemleri aşağıda belirtilen süreler/saatler içerisinde yerine getirilir.

İşlem	T Günü (Saat)	T+1 Günü (Saat)
Katılımcılar Tarafından Takas Paketlerinin Gönderilmesi	...<06:00	
Takasbank Tarafından Takas Dağıtım Paketlerinin Gönderilmesi	(06:00-06:05)	
Katılımcılar Tarafından İade Paketlerinin Gönderilmesi	<17:45	
Takasbank Tarafından İade Dağıtım Paketlerinin Gönderilmesi	17:46-23:59	
Mutabakat Son Saati		12:00

- (2) Takas ve mutabakat süresi, takas, mutabakat veya ödeme sistemlerinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Takasbank Genel Müdürü tarafından geçici olarak değiştirilebilir.
- (3) 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun uyarınca tatil günü kabul edilen günlerde takas ve mutabakat işlemleri yapılmaz.
- (4) 2429 sayılı Kanun uyarınca yarım gün çalışılan günlerde takas yapılmaz ancak bir önceki iş gününe ait mutabakat işlemleri gerçekleştirilir.
- (5) Yönetmeliğin 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca takas veya mutabakat işlemlerinin yapılmasına kısmen veya tamamen engel teşkil eden mücbir sebep hallerine ilişkin olarak Takasbank tarafından düzenleme yapılabilir. Yapılan düzenleme hakkında en hızlı iletişim aracı ile katılımcılar bilgilendirilir.
- (6) Taraflarca, nakit yükümlülüğünün takas tarihinden önce yerine getirilerek takas işlemlerinin sonuçlandırılması mümkün değildir.

- (7) Takas ve mutabakat son saatleri Takasbank Genel Müdürü tarafından belirlenir ve TCMB'ye bildirilir.
- (8) Birinci fıkrada belirtilen mutabakat süreleri içerisinde yerine getirilmeyen yükümlülükler için herhangi bir bildirim gerek kalmaksızın temerrüt hükümleri uygulanır.
- (9) Takas ve mutabakat yükümlülüklerinin süresi içerisinde tamamlanmasından katılımcılar sorumlu olup, Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz

Para birimi

MADDE 21- (1) Mutabakat işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

Mutabakatın kesinliği

MADDE 22 - (1) Mutabakatın kesinliğine ilişkin olarak Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesi hükümleri uygulanır.

- (2) Transfer emrinin sisteme giriş anı, Sistem Kurallarının 20 nci maddesinde belirlenen süreler içerisinde katılımcılar tarafından takas paketlerinin Sisteme ulaştığı andır.
- (3) Katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karar, Takasbank'a söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldıktan sonra sisteme girecek transfer emirleri için uygulanır.
- (4) Üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve karara ilişkin Takasbank'a tebligat yapılmadan önce sisteme girmiş transfer emirleri netleştirme ve mutabakat işlemine dâhil edilir.
- (5) Transfer emri netleştirmenin yapıldığı andan itibaren, Takasbank, katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamaz.
- (6) Katılımcı için fon aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla çek takas faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu işlemler için;
- a) Katılımcı faaliyetinin durdurulması veya faaliyetlerinin devamına engel teşkil edecek bir hususun tespit edilmesi halinde, en hızlı iletişim aracı ile TCMB bilgilendirilir.
- b) Netleştirme ile transfer emri kesinleşmiş sayılır ve netleştirme sonucunda oluşan borç ve alacakların mutabakat işlemleri sonuçlandırılır.
- c) Katılımcının Takasbank nezdinde bulunan mevcut nakit ve menkul kıymet bakiyeleri ile tesis etmiş olduğu garanti mekanizması katkı payı, Sisteme ilişkin yükümlülüklerinin sona erdirilmesi için kullanılır.

- d) Takasbankın sistemdeki işlemlerin herhangi bir sebeple sonlandırılmaması veya katılımcının sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunda kullanılmak üzere katılımcılardan talep ettiği teminatlara üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararlar uygulanmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin Esaslar

Katılım teminatı

MADDE 23– (1) Takasbank, katılımcıların Takasbank’a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla maktu tutarda katılım teminatı talep eder.

- (2) Katılım teminatı nakit olarak yatırılır ve bu Sistem Kurallarında belirlenen esaslar çerçevesinde nemalandırılır.
- (3) Katılımcıların yatırımları gereken teminat tutarları Takasbank tarafından belirlenir.
- (4) Katılımcıların Takasbank’a olan yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunda, Takasbank ilgili tutarı Sisteme katılım teminatından tahsil eder. Söz konusu tahsilat sonrasında katılımcı, katılım teminatını 5 işgünü içerisinde olması gereken tutara tamamlar.

Eksik tutarın tamamlanmaması durumunda, söz konusu tutar katılımcının hesabından re’sen tahsil edilir.

- (5) Sisteme katılımın, katılımcının kendi talebi ile sona ermesi durumunda, katılımcının Takasbank’a olan tüm yükümlülüklerinin ödenmiş olması şartı ile katılım teminatı iade edilir.
- (6) Katılım teminatları, Takasbank’ın malvarlıklarından ayrı izlenir.

Garanti Mekanizması Katkı Payı

MADDE 24 – (1) Katılımcılar, takas işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerinden kaynaklanan olası temerrütlerine karşılık olarak, bu Sistem Kurallarına göre hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarını, 26 ncı maddede yer alan varlıklar ile yatırmak zorundadır.

- (2) Hesaplanan katkı payı tutarları, Takasbank tarafından katılımcılara sağlanan elektronik ortamdaki raporlar vasıtasıyla bildirilir.
- (3) Takasbank, belirlenen katkı payı tutarının yeterliliğini devamlı olarak izler ve piyasa koşullarını gözeterek gerektiğinde bu Sistem Kurallarının 25 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan süreyi beklemeden katkı payı seviyelerinde değişikliğe gidebilir.

Garanti Mekanizması Katkı Payı Belirleme Yöntemi

MADDE 25 – (1) Garanti mekanizması katkı payı aylık olarak belirlenir.

- (2) Garanti mekanizması katkı payı tutarı, her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.
- (3) Sistem katılımcıların ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir. Gerekli görülmesi halinde üç aylık sürenin bitmesi beklenmeden revize edilebilir. Katsayı Genel Mektup ile duyurulur.
- (4) Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır.
- (5) Alınacak ek katkı payı hesaplamasına baz parametre Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir; üç ayda bir revize edilir ve Genel Mektup ile duyurulur.
- (6) Her bir katılımcı için bu madde kapsamında hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarı 20.000 TL'den aşağı olamaz.

Garanti Mekanizması Katkı Payı olarak kabul edilebilecek varlıklar

MADDE 26 – (1) Garanti mekanizması katkı payı karşılığı olarak aşağıdaki varlıklar kabul edilir: a)

Nakit (Türk Lirası/Konvertibl döviz)

b) Devlet İç Borçlanma Senedi ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları

Garanti mekanizması katkı payının tesisi

MADDE 27 – (1) Garanti mekanizması katkı payı Takasbank tarafından belirlenen hesaplara yatırılır.

- (2) Garanti mekanizması katkı payı karşılığı tesis edilen varlıklar, katılımcılar ile Takasbank'ın malvarlıklarından ayrı izlenir.

Garanti mekanizması katkı payının değerlendirilmesi

MADDE 28- (1) Garanti mekanizması katkı payına uygulanacak kesinti oranlarını yansıtan değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında, Takasbank tarafından uygun görülen parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler kullanılır. Garanti mekanizması katkı payı değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınır.

- (2) Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likidite etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır. Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için değerlendirme katsayıları, benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenir.

- (3) Garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilebilecek varlıkların değerlerinin hesaplanmasında aşağıdaki değerlendirme katsayıları esas alınır.

Garanti Mekanizması Katkı Payına Konu Varlıklar	Değerleme Katsayısı
Türk Lirası	%100
Konvertible Döviz (USD)	%91
Konvertible Döviz (EUR)	%91
DİBS	0-1 Yıl %97 1-5 Yıl %91 5 ve üzeri %85
T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları	0-1 Yıl %95 1-5 Yıl %89 5 ve üzeri %83

Garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı

MADDE 29 – (1) Takasbank, asgari günlük olarak garanti mekanizması katkı payı karşılığı yatırılmış olan varlıkların yeterlilik düzeyini izler. Söz konusu varlıkların, katılımcının garanti mekanizması katkı payının artması, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılır.

(2) Garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı esas olarak elektronik ortamda yapılır. Takasbank'ın garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısını elektronik ortamda göndermesini müteakip, katılımcının başkaca bir ihbar ve bildirim gerekliliğinden kalmaksızın çağrıyı aldığı kabul edilir.

(3) Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır. Yarım iş günlerinde garanti mekanizması katkı payı tamamlama son saati 10:00'dır.

(4) Garanti mekanizması katkı payı tamamlama yükümlülüğünün, ilgili saat itibarıyla yerine getirilmemesi durumunda katılımcının temerrüde düştüğü kabul edilir ve bu Sistem Kurallarının temerrüde ilişkin hükümleri uygulanır.

Garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkların değerkleme fiyatları

MADDE 30 – (1) Garanti mekanizması katkı payı karşılığı kabul edilen varlıklar, güncel piyasa fiyatları ile değerklenmelerini teminen Takasbank tarafından belirlenen fiyatlar üzerinden asgari her işlem günü sonunda değerklemeye tabi tutulur.

(2) Birinci fıkrada açıklanan değerkleme sürecinde, Takasbank aşağıda yer alan fiyatları kullanır:

Varlık	Açıklama
Döviz	Gün sonu risk hesaplama anında TCMB tarafından 15:30' da yayınlanmış olan döviz alış kuru
DİBS ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları	TCMB’ce belirlenen gösterge niteliğindeki günlük fiyatlar

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen ve değerklemeye ilişkin fiyatların temininde sorun yaşanması durumunda garanti mekanizması katkı payı değerklemesine ilişkin olarak Takasbank tarafından internet sitesinde yayınlanan teorik fiyat kılavuzu kullanılır.

Garanti mekanizması katkı payının kullanımı

MADDE 31 – (1) Katılımcıların garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkları, gerek katılımcının temerrüdü durumunda mutabakat işlemleri nedeniyle diğer katılımcılara olan yükümlölüklerinin yerine getirilmesi amacıyla, gerekse de sistemdeki diğer katılımcıların temerrüdü sonucu temerrüt eden katılımcının garanti mekanizması payı katkı payı tutarını aşan mutabakat yükümlölüklerinin karşılanması amacıyla kullanılır.

(2) Garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan varlıkların, hem Takasbank’ın kendi varlıklarından hem de diğer katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ayrı olarak izlenmesi esastır.

(3) Garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, tevdi amaçları dışında kullanılamaz. Bu varlıkların yasal takip süreçlerinde 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun’un 10 uncu maddesi hükümleri uygulanır.

(4) Sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank’ın TCMB’nin likidite imkanlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkanının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkanından yararlanmak amacıyla TCMB’ye

veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilir.

Garanti mekanizması katkı payı olarak nakit TL'nin nemalandırılması

MADDE 32 – (1) Katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı olan nakit Türk Lirası, kredi riski ve likidite koşulları dikkate alınarak, Takasbank tarafından mümkün olan en iyi koşullarla nemalandırılır. Nemalandırma işlemi, nemaya konu tutarın bankalara depo ya da mevduat olarak yatırılması veya repo işlemine konu edilmesi suretiyle, Takasbank limitleri dâhilinde yapılır. Takasbank nemalandırma amacıyla nakit garanti mekanizması katkı paylarını, tezgahüstü piyasalarda plase edebilir. Olağandışı piyasa koşullarında nemalandırma yapılmayabilir. Piyasa koşulları nedeniyle Takasbank tarafından nemalandırma yapılamaması halinde nema ödenmez.

(2) Garanti mekanizması katkı payının nemalandırma işlemleri saat 15:40' taki katılımcının Türk Lirası cinsinden nakit garanti mekanizması katkı payı bakiyeleri üzerinden yapılır. 15:40'tan sonra Takasbank'a garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan nakit Türk Lirası aynı gün nemalandırılmaz. Yarım iř günlerinde nemalandırma son saati 11:40 olup bu saatten sonra yatırılan Türk Lirası nemalandırılmaz.

(3) Garanti mekanizması katkı paylarının nemalandırılmasından elde edilen brüt nema tutarlarından, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) ve diğer yasal maliyetler ile Takasbank tarafından belirlenen bir oranda "teminat takip ve nemalandırma ücreti" olarak Takasbank tarafından tahsil edilecek tutarın düşülmesi suretiyle kalan bakiye, ilgili hesaplara nema olarak eklenir. Nema istemeyen katılımcıların bu taleplerini Takasbank'a yazılı olarak iletmeleri gerekmektedir

Garanti mekanizması katkı payından doğan hakların kullanımı

MADDE 33 – (1) Garanti mekanizması katkı payına konu varlıklardan doğan haklar, aksi sözleşme ile kararlaştırılmadıkça Takasbank tarafından kullanılır.

Garanti mekanizması katkı payının iadesi

MADDE 34 – (1) Garanti mekanizması katkı payı diğer katılımcılara olan mutabakat yükümlölüklerinin tamamı ödenmedikçe katılımcıya iade edilmez.

(2) Garanti mekanizması katkı payının iadesinin söz konusu olması durumunda, iade aynen olabileceği gibi mislen de yapılabilir. İadeye hak kazanmış olmakla birlikte garanti mekanizması katkı payının katılımcı tarafından teslim alınmamasından doğan tüm hukuki sorumluluk ilgili katılımcıya ait olup bu nedenle Takasbank'a herhangi bir sorumluluk yüklenemez.

Garanti mekanizması katkı payı yatırma veya çekme işlemleri

MADDE 35 – (1) Garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilebilecek varlıklara ilişkin yatırma, çekme işlemleri katılımcı ekranlarından ve Takasbank’a verilecek olan yazılı talimat ile yapılabilir. Bu hesaplara doğrudan işlem yapılamaz.

(2) Garanti mekanizması katkı payına yönelik yatırma ve çekme işlemleri katılımcı serbest hesaplarından veya hesaplarına teminat yatırma/çekme modülü kullanılarak elektronik virman yapılması suretiyle gerçekleştirilir.

(3) Garanti mekanizması katkı payına konu varlık bazında yatırma ve çekme son saatleri aşağıdaki gibidir:

Garanti Mekanizması Katkı Payı Olarak Kabul Edilebilecek Varlıklar	Tam Gün Yatırma Son Saati	Yarım Gün Yatırma Son Saati	Tam Gün Çekme Son Saati	Yarım Gün Çekme Son Saati
Nakit Türk Lirası	18:15	12:45	15:40	11:40
Konvertible Döviz (USD/EUR)	18:15	12:45	18:15	12:45
DİBS	18:15	12:45	18:15	12:45
T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları	18:15	12:45	18:15	12:45

(4) Garanti mekanizması katkı payı yatırmaya ve Türk Lirası dışındaki varlıkların çekilmesine ilişkin son saatler Takasbank nezdindeki hesaplar arasında aktarım içindir. Serbest hesaplara/depolara çekilen garanti mekanizması katkı paylarının Takasbank dışına transferi ya da serbest hesaplara dışarıdan yapılan katkı payı aktarımları için ilgili ödeme sistemi/saklama kurumu operasyon iş kuralları uygulanır.

(5) Garanti mekanizması katkı payı tamamlama yükümlülüğü bulunan katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı çekme işlemi gerçekleştiremez.

(6) Nema istemeyen katılımcılar için garanti mekanizması katkı payı çekme son saati tam günlerde 18:15, yarım günlerde saat 12:30’ dur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri

Temerrüt Esasları

MADDE 36 – (1) Aşağıdaki durumların varlığı halinde, başkaca bir ihbara gerek kalmaksızın ilgili katılımcıya temerrüde düştüğü kabul edilir ve temerrüt hükümleri uygulanır.

- a) Mutabakat işlemlerine ilişkin yükümlülüğün saat 12:00' a (12:00 dahil) kadar yerine getirilmemesi,
 - b) Takasbank tarafından hesaplanan gün sonu garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrı yükümlülüklerinin, saat 11:00'a (11:00 dahil) kadar yerine getirilmemesi,
- (2) Yükümlülüklerini aynı gün valörü ile ancak belirlenen saatten sonra yerine getiren katılımcılardan ve aynı gün valörü ile yerine getirmeyerek izleyen günlerde yerine getiren katılımcılardan farklı katsayılar uygulanmak suretiyle temerrüt faizi tahsil edilir.
- (3) Temerrüt cezası, temerrüde düşülen tarih ile yükümlülüğün yerine getirildiği tarih arasındaki takvim günleri esas alınarak hesaplanır.
- (4) Temerrüt halinde, Takasbank tarafından katılımcının ilgili hesaplarındaki garanti mekanizması katkı paylarını çekmesine izin verilmeyebileceği gibi söz konusu katılımcının temerrüt tarihi itibarıyla taraf olduğu netleştirmeye konu olmamış çekler netleştirme dışında bırakılabilir. Bu konudaki karar Takasbank tarafından temerrüdün büyüklüğü hesaplarında var olan fazla/eksik tutarları ve piyasa şartları gözetilerek verilir.
- (5) Takasbank tarafından katılımcıya temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü saat 10:00'a kadar süre verilebilir. Verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin sona erdirilmemesi halinde, öncelikle temerrüt eden katılımcının yatırmış olduğu garanti mekanizması payı nakde dönüştürülür.
- (6) Söz konusu temerrüt tutarının kapatılamaması durumunda, temerrüt etmemiş katılımcıların garanti mekanizması katkı payına konu varlıkları nakde dönüştürülür ve elde edilen tutar temerrüde konu gündeki alacaklı katılımcılara alacakları ile orantılı olarak dağıtılır
- (7) Nakit yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, EFT ile yapılan ödemelerde paranın Takasbank'ın TCMB nezdindeki serbest nakit hesabına geçiş saati, Takasbank nezdindeki hesaplardan virman yoluyla yapılan ödemelerde ise işlem saati esas alınır.

Temerrüt faizi

MADDE 37 - (1) Belirlenen süreler içinde yükümlülüğünü yerine getirmeyen katılımcıdan, temerrüde düştüğü tarihten itibaren taahhüdünü yerine getirdiği tarihe kadar ve yerine getirilmeyen yükümlülük tutarı üzerinden hesaplanan temerrüt faizi ve diğer yasal yükümlülükler tahsil olunur.

- (2) Temerrüde düşen katılımcıya, yerine getirilmeyen yükümlülük tutarının; Borsa İstanbul Repo-Ters Repo Büyük Emirler Pazarı, TCMB Bankalararası Para Piyasası'nda veya Takasbank Para Piyasası'nda oluşan bir gecelik ağırlıklı ortalama faiz oranlarından en yüksek olanının aşağıdaki tabloda yer alan katsayılar esas alınarak hesaplanacak tutarı kadar temerrüt faizi uygulanır.

Yükümlülük Türü	Saat Aralığı	Katsayı
Nakit	12:00'dan sonra aynı gün valörüyle	0,5
	Valör tarihinden sonra	2
Garanti Mekanizması Katkı Payı Temerrüdü	11:00'dan sonra aynı gün valörüyle	0,5
	Valör tarihinden sonra	2

- (3) Takasbank, borcun kısmen veya tamamen ifa edilmemesinden dolayı temerrüt faizini aşan bir zarara uğramışsa, bu zararda temerrüde düşen katılımcı tarafından tazmin edilir.
- (4) Ön temerrüt faizlerine alt ve üst sınır uygulanır. Bu sınırlar Maliye Bakanlığı tarafından her yıl ilan edilen yeniden değerlendirme oranı dikkate alınarak Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.
- (5) Aynı gün içerisinde yerine getirilmeyen yükümlülüklerde üst sınır uygulanmaz.

Temerrüt faizinin hesaplanması

MADDE 38 - (1) Temerrüt matrahı; nakit yükümlülükler için gecikmeli olarak kapatılan tutardır.

- (2) Temerrüt faizi; $Temerrüt\ Faizi = matrah * (Baz\ faiz/100) * katsayı * (gün/360)$ formülü ile hesaplanır ve varsa yasal yükümlülükler eklenir.

- (3) Yükümlülüklerin bu Sistem Kurallarında belirlenen son saatlerden sonra yerine getirilmesi halinde, bu Sistem Kurallarının 37 maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen katsayılar uygulanarak temerrüt faizi hesaplanır.

Tahakkuk, bildirim ve tahsilat

MADDE 39 - (1) Tahakkuk eden temerrüt faizi diğer yasal yükümlülükler ile birlikte tahakkuk tarihinden itibaren 1 iş günü içerisinde ödenir.

- (2) Tahakkuk ettirilen temerrüt faizine ilişkin katılımcıya bildirim yapılır. Bildirimi müteakip katılımcının başkaca bir ihbar veya bildirim gerektirmeksizin bildirim aldığı kabul edilir. (3) Tahakkuk ettiği halde süresi içinde katılımcı tarafından yatırılmayan temerrüt faizi ve diğer yasal yükümlülükler, takip eden iş günü katılımcı serbest hesabından Takasbank tarafından resen tahsil edilir.

Takasbank temerrüt komitesi

MADDE 40 - (1) Temerrüt faizi tahakkuk eden katılımcı, temerrüdün takas, ilgili merkezi saklama sistemi veya ödeme sisteminden kaynaklanan nedenlerle kendi kusuru olmaksızın ortaya çıktığı veya temerrüt faizi hesaplamasında maddi hata yapıldığı gerekçeleri ile Takasbank nezdinde itirazda bulunabilir.

- (2) İtirazlar bir yazı ve ekinde itiraza ilişkin belgeler ile temerrüt tahakkuk tarihinden itibaren en geç 1 hafta içerisinde yapılır.
- (3) Temerrüde düşen katılımcının, Takasbank'a yapacağı itirazları değerlendirerek karara bağlamak üzere, genel müdür, genel müdür yardımcıları ve çek takas hizmetinden sorumlu Takasbank yöneticisinden oluşan dört kişilik bir Temerrüt Komitesi oluşturulur. Komite en az üç üyenin hazır bulunmasıyla toplanır. Karar için en az üç olumlu oy gerekir. Çekimser oy kullanılamaz. Karşı oy kullanan üye, görüşünün gerekçesini kararda belirtmek zorundadır.
- (4) Katılımcı tarafından yapılan itirazın haklı bulunması durumunda temerrüt faizi uygulanmaz, tahsil edilmiş olması halinde ilgili tutar katılımcıya iade edilir.
- (5) İtirazın reddi durumunda ise, karar bir yazı ile ilgili katılımcıya bildirilir.
- (6) İtiraz, temerrüt faizinin süresi içerisinde ödenmesini durdurmaz.

Mağduriyet Ödemesi

MADDE 41 - (1) Taahhüdünü yerine getirmede temerrüde düşen katılımcı nedeniyle mutabakat günü kendisine tam ödeme yapılamayan katılımcılara beşinci fıkra da yer alan koşullarda mağduriyet ödemesi yapılır. Ancak aynı gün içerisinde gecikmeli olarak yapılan ödemeler için mağduriyet ödemesi yapılmaz.

- (2) Mağduriyet ödemesi yapılması için katılımcı talebi aranmaz. Ancak, mağduriyet ödemesi almak istemeyen katılımcının, bu talebini yazılı olarak Takasbank'a bildirmesi halinde kendisine ödeme yapılmaz.
- (3) Temerrüde düşen katılımcı nedeniyle kendisine ödeme veya teslim yapılamayan katılımcılara gecikilen günler karşılığı olarak, temerrüde düşen katılımcıdan tahsil olunan temerrüt faizinin 2/3'ü mağduriyet ödemesi olarak ödenir. Temerrüt faizi tahsil edilmemesi halinde herhangi bir mağduriyet ödemesi de yapılmaz. Mağduriyet tutarları günlük bazda hesaplanır.
- (4) Mağduriyet ödemesi katılımcıların Takasbank nezdindeki serbest cari hesaplarına yapılır.
- (5) Mağduriyet ödemesinin yapılabilmesi için;
 - a) Temerrüde düşen katılımcının yazılı itirazda bulunmuş olması halinde itirazının geçersiz kabul edilerek temerrüt faizinin tahsiline karar verilmiş olması,
 - b) Temerrüdün Takasbank ve TCMB sisteminde oluşan sorunlardan kaynaklanmaması,
 - c) Alacaklı katılımcının, mutabakat yükümlülüklerini zamanında yerine getirmiş olması gerekir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Ücret ve komisyonlar

MADDE 42 (1) Takasbank'ın bu Sistem Kuralları kapsamında sunmuş olduğu hizmetler karşılığında katılımcılara uygulanacak ücret ve komisyonlar hakkında Yönetmeliğin 16 ncı maddesi hükümleri uygulanır. Ücret ve komisyonlara ilişkin değişiklikler Genel Mektup yolu ile katılımcılara duyurulur.

(2) Ücretler her yıl Takasbank tarafından Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) oranını geçmeyecek şekilde arttırılabilir.

Olağanüstü durumlar

MADDE 43 – (1) Takasbank, çek takas ve mutabakat işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde Yönetmeliğin 14 üncü maddesi çerçevesinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Takasbank söz konusu önlemleri ve uygulamaları TCMB' ye bildirir.

(2) Takasbank, bu maddenin birinci fıkrasına dayanarak olağanüstü durumun niteliğine göre bunlarla sınırlı olmaksızın aşağıdaki tedbirlerden bir veya birkaçını birlikte alabilir.

- a) Takas süresi ile şartlarını değiştirmek,
- b) Takas paketi alımını durdurmak,
- c) Garanti mekanizması katkı payı çekilmesini belirli süreler ve miktarlar ile geçici olarak sınırlamak,
- ç) Risk hesaplama yöntem ve parametrelerini değiştirmek,
- d) İlave garanti mekanizması katkı payı talep etmek.

Disiplin hükümleri

MADDE 44- (1) Bu Sistem Kurallarında belirlenen yükümlülöklere uymayan katılımcılar hakkında, bu Sistem Kurallarında yer alan hükümlere ek olarak Yönetmeliğin 17 inci maddesinde yer alan disiplin hükümleri de uygulanır.

(2) Takasbank Yönetmelik ile kendisine verilen görevleri çerçevesinde;

- a) Yönetmelik ile Takasbank tarafından hazırlanan düzenlemelere uymayan,
- b) Takas ve mutabakat işlemlerini olumsuz şekilde etkileyen ve Sistemin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek riskler taşıyan,
- c) Günlük işlemler sonucu oluşan yükümlölüklerini belirlenen zamanda yerine getirmeyen ve böylece işlemlerin mutabakatını geciktiren,
- ç) Olağanüstü durumlar nedeniyle Yönetmeliğin 15 inci maddesi ve bu Sistem Kurallarının

43 üncü maddesi çerçevesinde alınan önlemleri yerine getirmeyen,

- d) Takasbank tarafından Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak istenen bilgi ve belgeleri vermeyen ve düzeltilmesi veya yapılması istenilen değişiklikleri yerine getirmeyen katılımcılar hakkında, katılımcıların çeklerini uygun göreceği bir süre için kısmen veya tamamen takasa kabul etmeme kararı dahil gerekli kararları alabilir.

- (3) İşlem yapması geçici bir süre kısmen veya tamamen kısıtlanan katılımcılar TCMB'ye bildirilir.

Sistem İş Sürekliliği

MADDE 45- (1) Sistem iş sürekliliği planı ve olağanüstü durum kuralları, “Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi” ve Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi’ne bağlı alt düzenlemeler ve süreklilik planları ile düzenlenmiştir. İş sürekliliğine ilişkin genel politika metinleri Takasbank web sitesi vasıtası ile katılımcılara duyurulur.

Sistem Kurallarında Değişiklik

MADDE 46- (1) Takasbank bu Sistem Kurallarını değiştirmeye yetkilidir. Sistem Kurallarının değiştirilmesinin ilgili mevzuat uyarınca yetkili mercilerin onayına tabi kılındığı durumlarda, değişiklikler söz konusu onayı müteakip uygulamaya alınır.

- (2) Sistem Kurallarında yapılacak yapısal değişiklikler, katılımcıların gerekli teknik veya hukuki alt yapıyı hazırlamalarını teminen en az on beş gün önce katılımcılara bildirilir.

Duyurular

MADDE 47 - (1) Bu Sistem Kuralları kapsamında yer alan hususlara ilişkin detaylar ve değişiklikler Takasbank tarafından yayımlanacak Genel Mektuplar ya da duyurular ile katılımcılara bildirilir.

Özel Statülü Katılımcı

MADDE 48 - (1) TCMB Çek takası faaliyetlerine ilişkin her türlü komisyon ve garanti mekanizması katkı payı gereksiniminden muaftır.

- (2) TCMB’nin talep etmesi halinde sistemdeki işlemler TCMB adına Takasbank tarafından gerçekleştirilir.

- (3) TCMB’nin, yükümlülüklerini mutabakat günü EFT kapanış saatine kadar yerine getirmesi durumunda temerrüt faizi hesaplanmaz.

Yeniden Yapılandırma Planları

MADDE 49 - (1) Takasbank, faaliyetleri sırasında Sistemin kesintisiz, güvenli, etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla yeniden yapılandırma planını hazırlar ve Yönetim Kuruluna onaylatır.

GEÇİCİ MADDE 1 (1) Bu Sistem Kurallarının yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla çek takası faaliyetinde bulunan bankalar, Yönetmeliğin Geçici 1 inci maddesi çerçevesinde Takasbank ile sözleşme imzalayarak Sistem katılımcısı olurlar.

Yürürlük

MADDE 50 - (1) Bu Sistem Kuralları yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 51- (1) Bu Sistem Kuralları hükümlerini Genel Müdür yürütür.